

ماده شانزدهم اعلامیه حقوق بشر میگوید: هر زن و مرد بالفی حق دارند، بدون هیچگونه محدودیت از نظر نژاد، ملیت؛ تابعیت یا مذهب با همدیگر زناشوئی کنند و تشکیل خانواده دهند. در تمام مدت زناشوئی و هنگام انحلال آن، زن و شوهر در کلیه امور مربوط با ازدواج دارای حقوق مساوی می-باشند. اما اسلام . . .

شخصیت زن

- * در پیشگاه خدا زن و مرد، یکسانند
- * - بهشت مخصوص افراد با ایمان اعم از زن و مرد است
- * - ارزش دختر
- * - مقام مادر

اسلام برخلاف آنهاست که برای زن روح انسانی فائل نبودند و می گفتند، زن دارای شخصیت انسانی نیست، زن مانند متاعهای دیگر قابل تمك و خرید و فروش است . . . معتقد است: زن و مرد هر دو از یک پدر و مادر بوجود آمده اند، هر دو دارای روح و شخصیت انسانی هستند هیچگونه امتیازی نه مرد بر زن دارد و نه زن بر مرد. اگر امتیازی میان آنها وجود داشته باشد، مربوط بکارهای نیک و ارزنده ای است که از آنها روی اراده و اختیار؛ صادر میشود و گرنه تمام مردم در پیشگاه خدا یکسانند و یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر و انثی و جعلناکم شعوباً و قبائل لتعارفوا ان اکرمکم عندالله اتقیکم یعنی: ای مردم جهان، ما همه شما را از یک مرد و یک زن آفرینیم و شما را جامعه جامعه، و قبیله قبیله کردیم، تا از هم جدا و

شناخته شوید ؛ همگی یکسانید؛ تنها آنکس نزد خدا گرامی تر است که با تقوی تر و پرهیزگار تر باشد ، (۱)

دقت در آیه فوق که اولاً تمام مردم را با کلمه «ناس» که بمعنی مردم و انسانها است؛ مخاطب ساخته و ثانیاً ملاک فضیلت و امتیاز افراد را تنها نیکوکاری و خویشمن داری نسبت بکارهای زشت ، قرارداد و ثالثاً پیدایش افراد و گسترش نسل بشر را بیک پدر و مادر ، مستند کرده بخوبی نشان میدهد که در پیشگاه اسلام زن و مرد ، هر دو دارای شخصیت و حقوق انسانی هستند هر دو شایسته احترامند ، بهیچکدام از آنها تنها بجرم زن بودن و یا مرد بودن ، نمی شود توهین و بی احترامی کرد .

از نظر اسلام ، زن و مرد ، برای نیل بکمالات علمی و منوی ، و رسیدن به مدارج عالیة انسانی با بدائره هستی گذارده و مشغول مسابقه هستند و در این مسابقه ، گاهی مردها جلو میافتند و گاهی زنان ، زن بودن و یا مرد بودن دخالتی در این مسابقه ندارد ؛ چه بسا مردانی در اثر پیروی نکردن از آئین صحیح زندگی ، بسپاه چال بدبختی سقوط میکنند ولی در مقابل، زنهای آنان و یازنهای دیگری ، در اثر اطاعت از فرمان خرد و آئین فضیلت با آخرین مراحل انسانیت و سعادت نائل میگرددند و گاهی هم مطلب بعکس است ؛ خداوند ، در مورد کسانی که کافرند مثلی از زن نوح و زن لوط میزند که اینها هم سردوبنده از بندگان شایسته ما بودند و چون با آنها خیانت کردند ، همسری با آنها ، بحال آنان سودی نیخشید و با آنها گفته شد: « با اهل آتش ، درون آتش روید» و نیز خداوند ؛ در مورد کسانی که ایمان آورده اند ، مثلی از همسر فرعون میزند ، وقتی که گفت : پروردگارا برای من نزد خویش خانه ای در بهشت بساز و مرا از فرعون و اعمال زشت او نجات بخش و مرا از گروه ستمگران خلاص فرما . و مریم دختر عمران که عفت خویش نگهداشت و از روح خویش دراو دمیدیم و کلمات پروردگار خود را با کتابهای وی تصدیق کرد و او از فرمانبران بود» (۲)

آری اسلام ، برخلاف کتابهای تحریف شده یهود و نصاری که میگفتند : « در میان هزار نفر مرد یکنفر پیدا میشود که نزد خدا محبوب باشد ، اما در میان تمام زنان عالم ، یک زن هم پیدا نخواهد شد ، که نزد خدا محبوبه باشد » (۳) معتقد است ؛ در این مسابقه چنین نیست که مردان همیشه پیشرو و برنده باشند ، بلکه همانطوریکه در آیه فوق مشاهده کردید ،

(۱) سوره حجرات آیه ۱۳

(۲) سوره تحریم آیه ۹۰ - ۹۲

(۳) از باب واعظ کتاب مقدس ، بنقل تاریخ تمدن اسلام و عرب ص ۱۹۹

نمونه های زیادی از زنان پاکدامن و خوب پیدا میشود که در برابر دیدگان مردان ، گوی سعادت و فضیلت را از میدان ربوده و میربایند ، آسیه همسر فرعون ، مریم دختر عمران ، فاطمه دختر پیمبر ، خدیجه همسر رسول اکرم ، زینب دختر علی را بایستی از میان این دسته زنان پیشرو نام برد .

بهشت مخصوص افراد با ایمان است .

اسلام برخلاف آن عده از افراد نابخردیکه می پنداشتند چون زن دارای روح انسانی نیست ، از این جهت نمی تواند در سرای ابدی زندگی جاویدان داشته باشد ، معتقد است : بهشت تنها مخصوص مردان نیست ، زن و مرد بطور مساوی ، ثمرات تلخ و شیرین کردار شایسته و ناشایست خویش را خواهند چشید ، هیچگاه زن بجرم اینکه طرز ساختمان بدن او با مرد فرق دارد و برای دوهدف آفریده شده اند ، محروم از مزایای دنیوی و اخروی کارهای خویش نخواهد بود . قرآن میگوید : هر کسی کار شایسته ای انجام دهد ؛ خواه مرد ، خواه زن ، در صورتیکه با ایمان توأم باشد ، باو زندگی رضایتبخش و نیکو عنایت کرده و بهتر از آن کارهای نیک که انجام داده پاداش خواهیم داد ، (۱)

در بسیاری از آیات قرآن شریف ، زن در کنار مرد قرار داده شده صفات پسندیده و ناپسندیکه برای مردان شمرده شده ؛ برای زنان نیز شمرده شده همانطوریکه بمردان نوید بهشت و جهنم داده شده بزنان نیز وعده داده شده است ! . قرآن مجید میگوید : مردان مسلمان و زنان مسلمان ، مردان مؤمن و زنان مؤمن ، مردان فرمانبروزان فرمانبر ، مردان راستگو و زنان راستگو ، مردان صبور و زنان صبور ، مردان فروتن و زنان فروتن ، مردان صدقه ده و زنان صدقه ده ، مردان روزه گیر و زنان روزه گیر ، مردان نگهدار فروج خویش و زنان نگهدار ، مردان ذکر خدا بسیار گوی و زنان ذکر گوی ؛ خدا برای ایشان مغفرت و پاداش بزرگ آماده کرده است ، (۲)

در آیه فوق ؛ خداوند زن را در جمیع اصول اعتقادی ؛ اخلاقی ؛ اجتماعی ؛ عبادی و غیره با مرد شریک قرار داده و بهر دو بطور یکسان نوید بخشش و پاداش بزرگ داده است .

ارزش دختر

اقوام و ملل دیگر که ولادت دختران را نشانه بدبختی و دلیل غضب و خشم خدا میدانستند ، و تا آن درجه بدختر بدبین بودند که چنانکه در جای دیگر هم یادآوری شده چون خبر ولادت دختری را میشنیدند ، رخسار آنان از شدت غضب سیاه میشد و خود را پنهان میکردند ، و پیش خود

(۱) سوره نمل آیه ۹۹ - در قرآن شریف آیات زیادی نظیر این آیه دیده میشود .

(۲) سوره احزاب آیه ۳۵ .

فکر میکردند: آیا خواری و خفت را بر خود هموار نموده، دختر را نگاهدارند، و یا او را زنده زیر خاک پنهان سازند (۱)، اسلام با اصرار و تأکید فراوان؛ پیروان خود را از این عقائد سخیف بازداشت و رسماً اعلام کرد: «تولد دختر نشان میمنت و مبارکی و علامت سعادت خانواده است»، در خانه ای که دختر وجود دارد همه روزه رحمت و برکت بر اهل خانه فرستاده میشود، «دختران چون حسنا تند و پسران نعمت شمرده میشوند؛ از نعمت بازپرسی میشود ولی در برابر حسنات ثواب میدهند»، دختران فرزندان خوبی هستند؛ مونس و مهربان و بسامان رساننده خانمان و مشغول-کننده خانواده و مبارکند، «کسیکه دختر نیکو تربیت کند، و از آنچه خدا باورده؛ انعام و احسان فراوان نماید، خدای تعالی او را بیست برده (۲)؛

پینمبر اسلام فرمود: ساووا بین اولادکم فی العطیة فلو کنت مفضلاً لافضل النساء یعنی در میان فرزندان مساوات را در بخشش، رعایت کنید اگر من بنای برتری و رجحان یکی بردیگری داشتم دختران را مقدم میکردم (۳)

و نیز آنحضرت فرمود: هر کس که از بازار متاع و تحفه ای بخانه آرد پیش از آنکه به پسران بدهد بدختران دهد (۴)

و نیز پینمبر اسلام فرموده: هر کس دختری داشته و نسبت با او امانتی روا نداشته و فرزند ذکور (پسر) را بر او مقدم ندارد، خداوند او را در بهشت جای میدهد (۵) اسلام نه تنها با آیاتی مانند: «و اذا الموءودة سئلت، بای ذنب قتلت» (۶) و «ولا تقتلوا اولادکم من اطلاق نحن نرزقکم و ایاهم» (۷) رسوم ناپسند دختر کشی را که در دوران جهالت رواج داشت، حرام ساخت، بلکه با سفارشات و توصیه های فراوان که به برخی از آنها در بالا اشاره گردید؛ ارزش دختران را با آخرین درجه ممکن بالا برد، تا جائیکه طبق گفته بعضی از دانشمندان علم تفسیر مقدم بودن، کلمه «اناث» یعنی دختر بر کلمه «ذکور» از آیه «یهب لمن یشاء اناثا و یهب لمن یشاء الذکور» (۸) دلیل بارزی بر نظر عطوفت اسلام نسبت باین جنس قابل احترام است (۹)

(۱) سوره نمل آیه ۵۸ - ۵۹.

(۲) کتاب زن از نظر حقوق اسلامی ص ۳۶ (۳ - ۴ - ۵) حقوق زن در اسلام و جهان ص ۵۴، ۵۱ (۶) هنگامیکه از دختران زنده در گور کرده پرسیده شود: بکدام گناه کشته شده (سوره تکویر آیه ۸-۹) (۷) فرزندان خود را از ترس گرسنگی نکشید ما شما و آنان روزی خواهیم داد (سوره انعام آیه ۱۵۱) (۸) خدا بهر که بخواهد دختر و پسر که بخواهد پسر خواهد داد (سوره شوری آیه ۴۹)

(۹) نقل از کتاب زن از نظر حقوق اسلامی ص ۳۷

مقام مادر

بی احترامی‌هایی که در میان اقوام و ملل گذشته، نسبت بزن روا می‌داشتند؛ شامل حال مادران نیز می‌شد فرزندان بعد از مرگ پدران مالک الرقاب مادران بوده و حق هر گونه تصرف و اعمال قدرت درباره آنان داشتند ولی اسلام، صرف نظر از اینکه عموماً زنهارا از وضع رقت - باریکه داشتند؛ نجات بخشید، توجه خاصی نسبت بمقام ارجمند و منبع مادران مبذول داشت. گرچه چند صباحی است دنیای بشریت برای جبران بی‌احترامی‌های گذشته، یکروز از ایام سال را بنام «روز مادر» جشن گرفته و مراسمی را انجام می‌دهد، ولی این مقدار احترام تأثیر عمیقی در دل‌های مردم از خود بیجا نمیگذارد، اما اسلام بموازات اصول اعتقادی و دستورهای اخلاقی و اجتماعی دیگر؛ تجلیل شایسته‌ای از مقام ارجمند مادر نموده از یکطرف فرزندان را از «حقوق پدر و مادر»، و تولید نارضایتی آنان و بطور کلی از اذیت و آزار رساندن بآنان حتی با گفتن کلماتی مانند «اف» بر حذر داشته (۱) و بهشت را برای کسانی که نارضایتی آنان را فراهم ساخته‌اند، حرام کرده است (۲)

و از طرفی دیگر فرزندان را به نیکی کردن و احسان بآنان مأمور ساخته و **بوالوالدین احساناً**، (۳) تاجائیکه بهشت را زیر پای مادران و تحصیل رضایت آنان دانسته است **والجنة تحت اقدام الامهات** (۴)

شخصی میگوید: از پیغمبر اسلام پرسیدم بکی نیکی کنم؟ پیغمبر فرمود بمادرت دوباره پرسیدم: بعد از او بکی؟ باز فرمود: بمادرت برای سومین بار پرسیدم: بعد از او بکی؟ باز فرمود بمادرت دهم پرسیدم، بعد بکی؟ فرمود بپدرت (۵)

روزی خواهر رضاعی پیغمبر اسلام بدیدن آنحضرت آمد، همینکه رسول اکرم اورا دید خورسند شده عباى خود را برای او گسترده و با اوصحبت میکرد و بر روی او میخندید پس از آن که برخواست و رفت؛ برادر رضاعی حضرت آمد پیغمبر آنمعا، همراهی که با خواهر خود کرده بود با برادر خود نکرد، یاران حضرت عرض کردند: چطور شد بین آنان تفاوت قائل شدید؟ پیغمبر فرمود: برای آنکه خواهرم بمادرش مهربان تر است، (۶)

الیه مقام مادر و احترامی که اسلام برای مادر قائل شده، فوق آنست که در یک مقاله بشود حقش را اداع کرد برای توضیح بیشتر بکتابهای کافی - بحار - وسائل - جامع السماعات مراجعه فرمائید - و بفضل خداوند در شماره آینده شخصیت حقوقی بانوان را از نظر اسلام توضیح خواهیم داد

(۱) فَلَا تَقُلْ لَهُمَا فِى الْوَالِدَيْنِ كَلِمًا تَسْفُهًا ۚ وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا (سوره اسرا آیه ۲۱)

(۳) سوره انعام آیه ۱۵۱ (۲ - ۴ - ۵) جامع السماعات ج ۲ ص ۲۵۷ ۲۶۳

(۶) وسائل ج ۳ ص ۱۸۲ - بحار ج ۱۶ ص ۱۸